

POVESTEA LUI HARAP –ALB

de Ion Creangă

În realizarea poveștilor sale, Ion Creangă pornește de la modele populare, caracterizând teme de circulație universală cu o vechime uneori mitică. Cercetătorii operei scriitorului român au găsit asemănări între capra cu trei iezi și un motiv din fabulele lui La Fontaine, între Soacra cu trei surori și un basm armean, între Punguța cu doi bani, și unele povestiri indiene, sau între Povestea lui Harap-Alb și omul fără barbă al lui Emile Legrand, fără să fie vorba de o influență directă asupra lui Creangă, care n-avea cum să cunoască toate aceste scrieri. În creația lui sînt și alte motive care apar în spații culturale foarte depărtate: motivul călătoriei, al încercării puterii, al animalelor recunoscătoare și al tovarășilor devotați, motivul apei vii și al apei moarte etc. Harap-Alb în slujba Spînului amintește de Heracles; sclavul lui Euristen, și de muncile lui, iar trimiterea eroului peste mări și țări și însoțirea lui cu fapturi năzdrăvane seamănă cu expediția lui Iason după lâna de aur din Colhida. Existența acestor teme și motive la Creangă a fost determinată de faptul că izvorul principal al poveștilor sale este folclorul românesc, unde ele circulă așa cum circulă în poveștile tuturor popoarelor. Influența folclorică este însă mai largă și nu se reduce doar la prelucrarea nucleelor narrative universale. Ion Creangă valorifică și alte elemente, care conferă poveștilor un caracter specific, popular-românesc.

Povestea lui Harap-Alb are în linii mari următorul subiect: Verde-Împărat îi cere fratelui său să-i trimită pe cel mai vrednic dintre nepoți ca să-l lase urmaș după ce n-o mai fi: craiul, tatăl băuților, îi supune unei probe a curajului, la care nu rezistă decît mezinul. Acesta, povățuit de Sfînta Duminică, pe care o milostivise, îi alege un cal năzdrăvan, care în aparență este o mîrtoagă, și pleacă la drum nu înainte de a asculta sfaturile tatălui său. În ciuda poveștelor este păcălit de Spîn, care-l face rob. Ajunși la casa lui Verde-Împărat, Spînul se dă drept nepotul moștenitor și din orgoliu nemăsurat îl supune pe adevăratul nepot unor încercări deosebite, poruncindu-i, pe rînd, să aducă „sălățile” din grădina ursului, pietrele nestemate din grădina cerbului și pe fata împăratului Roș. Ajutat de felurite personaje, povățuit de cal, însoțit de niște simpatici monstri; Harap-Alb se descurcă de minune în toate împrejurările. În final impostorul este demascat și pedepsit și, eroul este răsplătit primind binecuvîntarea împăratului Verde, împărăția și pe fiica împăratului Roș.

După cum se vede, Povestea lui Harap-Alb (1877) apare ca un mic roman de aventuri, realizat însă în cel mai autentic spirit popular, respectînd adică tematica, compoziția epică, eroii, ajutoarele lor, precum și mijloacele de exprimare specifice prozei populare. Concepută ca un lung șir de peripeții și încercări la care e supus un tînăr pentru a-și dovedi vrednicia, curajul, puterea și înțelepciunea, povestea cuprinde în sine o idee morală fundamentală: aceea că binele și adevărul triumfă în ciuda tuturor piedicelor, că meritele omului sînt răsplătite.

Formula de descriere a poveștii, precum și motivele tipice unui basm popular- motivul împăratului fără urmaș (avea numai fete); motivul probei destoiniciei; motivul neascultării sfaturilor date de tată; motivul probelor depășite etc.

Creangă improvizează pe marginea schemei universale a basmului o imagine a vieții țărănești de altădată, cu tipurile ei morale, cu tradițiile și obiceiurile ei, în deprinderile de comportament și cu limbajul ei specific.

Respectînd schema tradițională, Creangă devine original prin abundența detaliilor specifice, prin insistența asupra aspectului particular, prin nuanțarea mișcărilor, a gesturilor, a vieții sufletești. În felul acesta personajele și acțiunile lor capătă individualitate, devin de neconfundat.

Arta povestirii la Creangă nu este dominată numai de acțiune; ochiul lui surprinde particularitățile cadrului în care aceasta se desfășoară, iar auzul prinde cu exactitate schimbul de cuvinte dintre oameni. Detaliile dau poveștii contur realist. Prin ele lumea fabuloasă se umanizează, coboară într-un plan de existență care poate fi localizat geografic și istoric. Personajele, de la Harap-Alb, la simpaticii monștri care-l însoțesc acționează țărănește și vorbesc moldovenește.

Diferențele dintre basmul popular și basmul lui Creangă ies în evidență urmărind patru aspecte: calitatea narațiunii, particularitățile fantasticului, funcția dialogului și limbajul.

Narațiunea la Creangă are un ritm mai rapid, el individualizează acțiunile și personajele, elimină explicațiile inutile, descrierile sau analizele. Cît privește fantasticul, acesta la Creangă este umanizat și în cadrul lui scriitorul construiește tipuri diferențiate fizic și moral, tipuri a căror viață se desfășoară conform unor deprinderi și obiceiuri specifice familiei țărănești. Culoarea locală este astfel mai puternic sugerată.

La Creangă dialogul contribuie la caracterizare, la individualizare, iar în ceea ce privește limbajul Creangă e mai precis și mai expresiv.

Sursele umorului în Povestea lui Harap-Alb sînt diverse. Uneori el este susținut prin zicale, rostite în versuri: „Poftim pungă la masă / Dacă ți-ai adus de-acasă” „Voinic tînăr, cal bătrîn / Greu se-ngăduie la drum”

Alteori, Creangă folosește proverbe și zicători hazlii: „fiecare pentru sine, croitor de pîne”, „apără-mă de găini, că de cîni nu mă tem”, „cine poate oase roade, cine nu, nici carne moale”.

Umorul alteori provocat și prin exprimări neașteptate: „să trăiască trei zile cu de alaltăieri” „Pîn-acum ți-a fost mai greu, dar de-acum înainte tot așa are să-ți fie”. Altă sursă de umor o constituie vorbirea în proza rimată: „Poate ca aceasta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primar cu Chiorilă, nepot de soră lui Pîndilă, din sat de la Chitulă, peste drum de Nimerilă, ori din tîrg de la Să-l-cați, megieș cu Căutați și de urmă nu-i mai dați”.

O altă sursă de umor o constituie numele personajelor. Creangă descrie întîi: „apucăturile” acestora și abia le spune numele: „Se vede că aceasta-i prăpădenia apelor, vestitul Setilă, fiul secetei”.

Oralitatea se realizează prin folosirea de interjecții: hei! hei! na, na, na !; expresii tipice: „ce mai la deal la vale”; repetarea pronumelui personal tu: „Nici tu sat, nici tu tîrg, nici tu nimica”; locuțiuni adverbiale formate din cuvinte rimate: „mort-

copt”; întrebuințarea dativului etic: „Aici mi-ai fost ?” „Ochilă mi ți-o vede și dă de știre lui Păsărilă”.

www.referateok.ro – cele mai ok referate